

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusă la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimisă cu poșta în înțirul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul III.

Ori-ce inserate.

se plătesc pe serie sau li se dau litere mernate gratuite, în primul publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și peste aceea 30 cr. de timpuriu la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în moduri cele mai ușoare prin assemnatunile poștei statului, adresate de a dreptul la Redacțiunea Diariului

„Observatoriul” în Sibiu.

Nr. 18.

— Sibiu, Sâmbătă 1/13 Martiu. —

1880.

Școlile superioare de fete.

Adeca gimnasiu întreg pentru sexul femeiescu. Ministrul de culte și instrucțiune al Ungariei publice a încuviințat, că cu începutul anului școlastic 1880/1 adeca din Septembrie înainte, se deschida și în Clusiu o școală superioară de fete, care va trage și dela statu o subvențiune de 3500 fl. Școlile de fete cu câte șapte clase avea până acum în toată Transilvania numai sasi din Sibiu și din Brașov, care în anii din urmă au înaintat și de multe, în cătu acelea se vedu asiediate în ambele cetăți în adevărate palaturi, conduse de profesori și directori „cernuți prin sita deasă”, cum se dice pe la noi. Poporațiunea mestecată rom.-catholică își dă pe ficele sale pentru învețiată mai multă în cele două institute a le calugaritilor din Sibiu și în celu dela Alb-Julii. Romanii au școlile de câte 4—5 clase pentru fetițe în Brașov și în Blasiu, mai mici în Sibiu, în Nasăud, în alte vreo cinci comune mai mari submuntene și în unele școlile de ale fostului regimentu granitariu I.

„Kelet” vorbindu despre noul institut, descrie cu profunză dorere parasiță stare de educațiune superioară o sexului femeiescu chiaru acolo în Clusiu, combăte cu mania luxulu celu nebunescu, cocheta și viața destrămată, în fine se felicita, că de si foarte tardiu, se dă și femeilor magiare ocaziune de a si castigă cunoștință mai solide și mai demne de sexulu femeiescu, dela care depende viitorulu națiunii; înfrunță totuodată pe barbati pentru ghiatișulu lor egoism, căci uita asia usioru de bună educațiune a femeilor și îngrijescu totu numai de sexulu lor.

Are dreptate „Kelet”; elu inse a uitatu ceva. Până înainte cu 40—50 de ani se aflau în Transilvania chiaru și popi calvinesci, convinși în sufletele lor, că ar fi nespuse de periculosu pentru moralitatea femeilor a le suferi se înveție scrisulu, și asia dedeau pe fetițe la școală numai că se înveție a citi în limbă lor maternă, pentru că se se pōta rogă lui D-dieu din carti și se cante psalmi de ai lui Davidu. Asia dara cu ceva mai multu decâtu la mohamedani, carii — celu pușinu până

acuma — nu suferă pe femei se înveție nici macaru a citi. Excepțiuni se vedeau la magiari numai în regiunile superioare ale societății, la aristocrația, unde unele dame înveția și latinesce, cele mai multe nemțiesce, sau în familia, dela profesori și gubernante inportate, sau la Vienă, ori și p'aci pe la Sibiu, Brașov; eră inse și în acea clase destule dame, care avea totu numai știința fetelor de popi. Pe acea treptă inferioară de cultura fu surprinsă femeia magiara de bōlă lecturii romanelor miserabili de rele, traduse de către omeni semidocti cu sutele în limbă maternă; era alături cu acelea înundate comedii și farsele straine, alese totu asia de reu, reprezentate și mai reu pe scena. Totuodată le coplesira modele straine, scumpe focu, inse alese în cele mai multe cazuri fără nici-unu gustu. Urmarile funeste se vedu peste totu în țară.

Barbati romani! Se învețiamu din erorile, că și din exemplele bune a le altora. Se ne marturisim și noi pecatulu. Prea suntem egoisti ori-candă e vorba de educațiune și învețiată mai multă pentru ficele noastre. Cătu barbati romani locuitori în Clusiu, inspirați de ideea sublimă și salutară de a înalția pe femeia la rangulu cuvenitu ei alături cu noi, atātu după legile naturii, cătu și după a le evangheliei și totuodată în interesulu nostru strictu national, asuda și muncescu de cătuva ani la înființarea unui fondu pentru o școală românească de fetițe acolo în locu; dara candă vedi miculu capitalu adunatu până acuma, iti vine se pui ochii în pământu. Totu aceste reflexiuni le amu putea aplica și la cătuva barbati zelosi din Campeni. Nu noi vomu fi aceia, carii se cerem cumva înmultirea femeilor „filosofe”, numite la anglii și la germani Blaustrumpf, care sara bucatele de câte două și trei ori, iti punu pe mēsa carnea nefertă sau friptură arsa scrumu, salată nespaltă; pretindem inse cu toată perseverența, că se ne crescem femei, care se fia cumu dice poporul, și de rugă și de fugă, și de mama și de dama, se se învertă cu chiale de brâu în bucatăria și camara, că și în saloane înpregiuru de oșpeti, se scia comandă în sferă activității lor femeiesci și — se pōta apretia vocatiunea barbati-

loru trecuti prin cursuri școlastice de câte 10—15 ani, ajunsi apoi în pozițiuni sociale, în care cea mai înfricosiata pedepsă ce i s'ar putea dictă pentru toate peccatele tineretiloru sale ar fi, că se traga după sine pe câte o consorțta, care se stea că o muta tocma în societățile cele mai alese în care este chiamatu a funcționa sau a se prezenta pe barbatu-seu; căci apoi în cazuri de acestea se nu ne miram, dacă unii tineri își caută socii din alte națiuni, precum nu avem dreptu se ne miram, dacă ficele noastre tremura de frică unora petitori trecuti prin școlile, dara badarani și brutali în portarile lor.

Alterius sic altera poscit opem res et conjurat amice.

Se nu ne mai ocupam numai că dilettanti de creșterea femeilor noastre, că se nu platim odată cu viața noastră natională egoismulu nostru. Din cătu fonduri de ale clerurilor de ambele confesiuni s'au publicat de cătuva ani încōce, amu potutu vedea cu totii, că ne stă foarte reu a ne totu vaiera, sau cum dice asia de nemeritu episcopulu Popasu, a ne „milogi” la toată lumea, totu numai de saracia. Dacă clerurile nu dispun încă de capitaluri cu diecile și cu sutele de milioane, au inse de ja cu milionulu și cu sutele de mii, numai două diecese sunt sarace. Celelalte potu se si împartia veniturile asia, în cătu se sustina în fiacare diecese celu pușinu câte o școală confessionale centrale de fetițe, de câte 5 până la 7 clase; peste această fiacare mitropolia se aiba câte o școală pedagogică bună pentru fetișore care dorescu a înbrățosi frumoză, de si spinoză vocatiune de docenta, de profesora. Cautati la escelentele progresu facutu în România cu școlile pedagogice de fetițe. Plina e țără de profesore, dintre care mai multe se casatorescu totu cu profesori și asia între înpregiurari anumite ale vieții, barbatulu pōte suplini pe femeia, dacă nu este și a două și a treia collega că se o suplinēscă.

Până candă această școală saracuta de fetițe în Sibiu? Si până candă Oradea va mai aștepta înmultirea fondului începutu din colecte înainte cu vreo 10 ani pentru înființarea unei școlii românești de fetițe? Era din fondurile de milioane

Foșioră „Observatoriului”.

Episodă din viața episcopului Ioan Popp de Lemeni.

(Urmas).

Din caletoria sa dela Vienă Ioan Popp de Lemeni a venit dreptu la Blasiu, spre a rogă pe episcopulu diecesanu Ioan Bobu, că se lu primēscă la facultatea teologică și în seminariulu domestic; episcopulu inse prevenitu mai de înainte de către parinti lui și rogatu că se denegă împlinirea dorinței fiului lor, și se dete rezoluțiunea negativă; dara spre a lu consolă din partea sa, ilu denumi provisoru în dominiu. Acestu servitiu inse lui Lemeni îi eră uritu din sufletu, și contimpuranti se ne spunea de multe ori că lu audiau dicundu: „Cum pōte aștepta cineva dela mine se fiu provisoru energiosu, se injuru, se închidu și se batu pe bietii omeni?” În câteva luni a cunoscutu și episcopulu că bunu consocratoru de omeni, că Lemeni cu temperamentulu seu celu blandu numai de provisoru nu pōte fi bunu, că se maltrădate o lume de omeni; de aceea totu episcopulu chiamandu lu la sine ilu indemnă se mērgă la asia numită tabla regēscă (curtea de apellu) în Muresian, spre a si face praxă juridică și a depune cenzura de advocatu, promițendu i totuodată, că i va portă toate spesele. Lemeni multiam episcopulu, îi dechiară inse susu și tare, că elu e decisu definitivu a se face preotu; deci dacă nu va fi primitu în această diecesă, va cercă se si ajungă scopulu în altă. Din acea di episcopulu renunță de a lu mai abate dela panaa unui preotu românescu, care înainte cu 70 de ani eră uscata, mucedă, adesea udată cu sîrōie de lacrimile familiei sale, și asia lu primi în seminariulu domesticu din Blasiu, care pe atunci nu prea eră regulatu cum este astăzi, și clericii erau supusi la o viață aspră, căci li se dicea la toată ocaziunea: Per aspera ad astra.

În același timp baronulu Antoniu Josika își pusese ochii pe Ioan Lemeni și în calitatea sa de prefectu alu comitatului Clusiu, ilu destinase pentru o funcțiune. Asia densulu chiamă la sine pe parintele lui Ioan și aflandu dela elu că fiu-seu se facuse provisoru dominale la Blasiu, cam iritatu îi dise: „fiulu dumnitale nu e nascutu nici crescutu pentru că se ajungă provisoru”; că și cum ar fi voit a dice, că nu e nascutu spre a se face ciocoiu; „deci”, adăuse baronulu, „spune i se vina cătu mai curendu la Clusiu, căci amu se lu aplicu într-o funcțiune precum o merita densulu.”

Până pe la 1848 rangulu de prefectu (comes supremus, főispány) în Transilvania. Ungari și Croații nu eră consideratu că de funcționari, că unu servitiu cu plata, din datoria, și prefectulu eră demnitaru, Dignitaru regni, reprezentante alu suveranității domnitorului, în calitate de magnatu, aristocratu de primă ordine și mare proprietariu; în unele familii prefectură eră oresicum pe viață și chiaru hereditaria: „Supremus comes perpetuus comitatus N. N.” De aici urmă, că o simplă invitare a unui prefectu trecea de ordinu, ordonanță, porunca. Se prea întielege, că betranulu Lemeni, care pe atunci se află în funcțiune de comisariu conscriitoru de contribuțiunea directă (Comissarius rector), incuragiatu în acelu modu de către br. Josika, alergă la fiu-seu, că se i mai descria odată sorțea cea miserabilă a preotiloru romanesci, se lu induplece a renunția definitivu la statulu preotiescu și a se aplica la comitatu. Betranulu rogă și pe episcopulu Bobu că se dimittă pe fiu-seu din seminariu, unde apucase a intra. Atunci episcopulu respuse lui Lemeni betranulu aceste cuvinte memorabile: „Scii ce? Lasa lu în pace, căci pōte fi că fiu-teu e destinatu că se ocupe candăva scaunulu în care me află eu astăzi.” Din acea di Lemeni tinerulu își recastigă liniștea sufletescă, stete în seminariulu din Blasiu doi ani, era după aceea rogandu de repetite ori pe arhieru, acesta se învoi că se lu tramita pe alti doi ani în seminariulu din Oradea mare împreună cu unu altu colegu alu seu Ioan Popu, nobilu de Siomcută. Pe atunci

facultatea teologică din Oradea castigase renume prin cătuva profesori eruditi și totuodată toleranti, remasi din asia numită școlă Josefina, despre a caroru activitate se afla unele urme și în scrierile lui Sincai.

După terminarea cursului teologicu în a. 1805 Ioan Lemeni fu denumitu professoru de filosofie (logica și psihologia empirică) în liceu și de istoria eclesiastică în seminariu. Că professoru a funcționatu numai doi ani.

II. Parochu și protopopu. Fōmetea.

În a. 1807 episcopulu Ioan Bobu înființase cu fonduri adunate din veniturile dominiului episcopescu capitulu din Blasiu cu 7 canonic și unu notariu. Acelu fondu ilu adunase Bobu în anii, pre candă cabinetulu Vienei cerea meru dela episcopi, candă subvențiuni bellice de câte 20—30 mii fl., candă câte unu sau două escadrone de calareți cu cai buni și echipati în toată regulă. La instalatiunea acelu capitulu gubernulu țării tramise în calitate de comissariu alu seu pe romanulu Stefanu Costa, nobilu de Beiusiu, unulu dintre acei consilieri, alu carui nume se pronunță în toată țără cu respectu mare, chiaru și de către adversarii romanilor. St. Costa servise statulu Transilvaniei cu devotamentu și distincțiune din zilele gubernatorulu Samuilu Bruckenthal, era după caderea acestuia și denumirea comitelui Georgie Bánffy, Costa că consiliariu, mai apoi totuodată că cancelariu (alu doilea rang după gubernatoru), prin superioritatea spiritulu și a caracterulu seu, prin iubirea de adevăru și dreptate, prin humanitatea, că și prin marea sa activitate, își castigase atātu auctoritate, în cătu elu trecea de sufletulu gubernulu, care în realitate ar gubernă țără fără concursulu colegiloru sei. Acesta nu eră; pismă și ară vorbiau asia; ceea ce se întimplă eră numai, că știința, logică și puritatea conștiinței lui uniliă și pe adversari. Din această cauza gubernatorulu Bánffy își audia multe inputari dela aristocrați; elu inse le respundea regulatu: „Datimi dintre voi pe unu altu Costa, care se lucre și se nu lase că actelu se fia coperite de pulbere

ale bisericeii greco-orientale din Bucovina se nu mai ajunga niciodata câteva mii pentru o buna scola romanésca de fetitie? Si la reuniunea femeilor din Brasiov pãna candu acea stare in locu a fondului? Infintiata la 1850 acea reuniune, nu si-a potutu inmultii capitalulu in 20 de ani din urma nici cãtu ilu multise in cei 4 ani de antai? Nu e de ajuns numai a'lu administrã exactu, ci se cere cã se'lu si inmultiesca femeile natiunei; era daca cineva nu este satisfacutu cu modulu inpartirei veniturilor fondului, n'are decãtu se vorbésca sau se scria. Se dice mereu, cã brasiovenii iau partea leului din veniturile fondului reuniunii pentru scólele loru locali, dotate si de airea mai bine decãtu tóte celelalte. Tóte acestea inse nu sunt unu temeiu, pentru-cã natiunea se'si întorca faci'a sa de cãtra acelu fondu, care se adunase din colecte generali, facute in tóte tierile locuite de romani asia, in cãtu daca fondu nu ar fi atãtu de micu, adeca nici 40 mii florini, natiunea intréga ar avea dreptu se pretinda infintiare de scóle din veniturile lui, cã-ci administratiunea simpla a unei averi comune, nu dã nicãiri in lume dreptu la vreunu monopolu. Ar fi inse si o grea vetamare a presupune asia ceva despre femeile din Brasiov, care ori-candu au fostu informate in cugetu curatu asupra vreunui scopu nationale si humanitariu, au si datu probe stralucite de celu mai nobile devotamentu. Asia cauzele nesporirei fondului reuniunii trebuie se se caute cu totul airea, si cautandu-se, suntemu siguri cã se voru aflã. Dara nu voiescu femeile natiunei romane fondu comunu pentru scóla de fetitie? Atunci cu atãtu mai virtosu trebuie se tinda a'si formã fonduri partiali, dupa provincii si tinuturi. In totu casulu una din doue trebuie se se intemple; cã-ci numai atãtu cãtu s'a facutu pãna acuma pentru crescerea fetitiloru, nicidecum nu este de ajunsu.

Din Bucovin'a.

Nu numai din capital'a Cernauti, ci si din provincia ne vinu mereu sciri, care numai bune nu se potu numi. Se póte cã unii ómeni vedu tóte lucrurile prin ochilari colorati cu negru; cu tóte acestea, starea lucrurilor asia cum s'a descrisu ea in doue corespondentie precedente, o constata si altii, cum amu dice, din cuventu in cuventu, mai adaoga si altele.

Dupa o scrisóre dela Cernauti din 6 Martiu n. vacantiele care isi urmara unele dupa altele la scaunulu metropoliei, au datu ocaziune aici, cã ori si unde in casuri analóge, la multe dissensiuni in sinulu clerului. Si fiindu-cã acesta luatu din punctu-de vedere nationale, este amestecatu fórt tare, romani cu ruteni, asia rivalitatea, urele si denuntiarile urmédia pe cale firésca. Preotii ruteni tinu multu mai tare la nationalitatea loru decãtu cei romanesci. De aici apoi se potu esplicã multe rele, de care sufere clerulu. De candu elementulu rusescu (ruténu) se inmultiesce neincetatu in Bu-

covin'a, era celu romanescu scade si pre cãtu mai este, nu tine la unu locu, au inceputu a se inmultii simptomele unoru catastrofe funeste chiaru si pe terenulu bisericescu. Unii mai pessimisti voiescu se prevédia epoc'a, in care guvernulu bisericescu orthodoxu alu Bucovinei va fi dupa nationalitate rusescu; altii érasu se frementa cu ide'a infintiarei unei episcopii separate rusesce, sufragane la mitropolia; cu alte cuvente: precum in Banatu si Ungari'a romanii orthodoxi s'au despartitu cu biserice'a si cu hierarchi'a loru de serbi, era romanii gr.-catholici din Marmati'a, Satmaru etc. de ruteni, din interese nationali romanesci, — asia se se intemple si in Bucovin'a.

Se dice cã s'au facutu incercari de a propagã ideii de acestea la tinerime, unde inse au datu pe acestu terenu de indiferentismu absolutu. Cu totul alte lucruri se intoreu prin capetele generatiunelor actuali, cã-ci éta ce ne scrie unu altu amic de dato 22 Februaru st. v.:

„Mare e nemernicia romanésca in Bucovin'a; adencu e somnulu in carele zacu ai nostri; in cãtrau te intorci, dai de spiritulu desbinareii si alu inparechiareii. Anulu trecut se formase pe ruinele societatiei academice Arborós'a, societatea noua Junimea. Presiedintele aceleia desbinã pe membrii in doue cete, din cauza cã la o siedintia i s'a respinsu propunerea, cã romanii se nu ia campii, punendu'si chipiu rosu (caciula rosia) pe capu. Urmara apoi certe si svedi, pãna ce intr'o siedintia la care au asistatu si unu comissariu alu guvernului, comitetulu dimissionã inpreuna cu miserulu presiedente si lasã balta orice desvoltare ulterióra. Ne fiindu prevediutu in statutele loru tineresci nici macaru unu casu cã acesta, in care se retrage unu comitetu, partid'a ceealalta a tinerimei se adressã cãtra guvernulu cu rogatiune, cã se'i permita a'si alege unu comitetu nou. Guvernulu provinciei inse nici dupa o luna de dile nu le-a datu nici-o resolutiune. Presiedentele dimissionatu avuse intru nimicu a denuntiã in fóia gubernamentalã „Czernowitzer Zeitung“, cã societatea Junimea s'a dissolvatu cu totul; apoi precum se spune, totu densulu insista pe langa unii consilieri dela guvernulu, cã partidei contrarie se nu se acórdé alegerea unui comitetu nou. Acuma consiliariulu Watzel amerintia cu dissolvarea definitiva a societatiei Junimea, din caus'a certelor infinite si in adeveru necalificabili ale membriloru ei. Éca, la ce rezultate 'iau adusu — „chipiulu rosu!“

Restulu scrisoriloru ilu suprimamu asta-data inadinsu; dara intru dorerea nóstra sufletésca la vederea acelor discordii funeste dela Cernauti, nu ne potemu conteni de a nu reflectã si noi cu puçine cuvente asupra loru. Scimu cã sangele junimei cerculédia mai iute, cã afectele devinu adesea din cauze mici, destulu de furtunóse. Inse chiaru si in acestea conditiuni pasiunile colcaie de regula mai tare la junimea inbuibata in bine, multu puçinu mai sigura de viitoriulu seu si alu poporulu;

ajunsera falimentele cele mari de statu, prin care valórea baniloru s'a devaluatu cu 80%; si totu acolo petrecu si anii cei teribili de fómote dintre 1815 si 1817, pre candu mii de ómeni cadea morti de fómpe pe drumuri si pe langa garduri, pre candu mamalig'a din coceni de papusioiu trecea de o mancare delicata. Se mai afla in viétia cãtu unu octogenariu, care cã scolaru vediu pe Joanu Lemeni in Clusiu alergandu dintr'o suburbe in alt'a tóta dio'a pe la moribundi, spre a'i preparã cu cele sante pentru viétia de veali, unde nu este dorere, nici intristare, nu fómote si devalvare; era candu venia acasa, elu si capelanulu seu Dobra (frate mai mare alu fostulu episcopu dela Lugosiu), daca affau vreo fertura de postu, bine, daca nu, moiau in apa pane sau prescura uscata si asia isi stemperau fómpe. Dobra inse erã reu de fómpe, ómu sanetosu si teneru, ar fi mancatu intreitu mai multu; era neavendu, se aruncã la pamentu si plangea cu amaru; in fine dupace si episcopulu 'i denegase o subventiune, de care 'i cereau 30% dintre preotii, Dobra iritatu isi luã desagii de-a umeru si trecu la Oradea mare pe urm'a altor ardeleni primiti in acea diecese.

Pre cãtu timpu a statu Lemeni in Clusiu, elu de voia de nevoia, trebuia se faca si pe advocatulu in multime de casuri. Pe atunci nu erã mai nici unu advocatu de romanu prin comitate, sau care erã, se renegã. Cele mai multe blastematii se intemplau cu assentariile de recruti, care erau fórt dese in acele timpuri bellice; era fiindu-cã fetiorii se prindeau cu funi'a si cu cani, intre batai si omoruri, subprefectii (solgabiraii) in desparatiunea loru prindeau si popi tineri romanesci gr.-resariteni si'i aduceau legati la assentare, sub cuventu cã aceia „nu sunt privilegiati.“ Atunci bietii parinti si preotesele alergau la protop. Lemeni rogandu'lu cã se midiu-lócsca liberarea loru. Tocma in a. 1819—20 pre candu carbonarismulu isi ridicase capulu revolutionariu in Itali'a si Spani'a, se comandã din nou in monarchi'a intréga o recrutare fórt numerosã.

(Va uriná.)

din care se trage. Formarea de partide, societati, cluburi separate intre junimea dela universitati ne este cunoscuta din vechime, cã si duellele dintre studenti academici; inse unde? Pe la universitati de acelea, unde se afla dela una miie pãna la cãte 3000 si mai multi asia numiti cives, commilitones academici, precum si pe acolo, unde ei differu nu numai dupa nationalitati si confessiuni, ci si dupa credintiele loru politice. Dara 30—40 studenti de aceeasi nationalitate si confessiune, mai toti din aceeasi tierisióra, multu puçinu de aceeasi conditiuni sociali, ce partide politice sau sociali sau si scientifiche se potu formã dintr'unu manunchiu de commilitoni? Remane deci numai cãtu pentru colórea chipiului. Nu ar trebui se uitamu, cã si Bucovin'a se mai afla inca totu in Europ'a si cã dóra universitatea din Cernauti nu a fostu inprovisata acolo numai cu scopu cã se dea ocaziune tocma junimei romanesci de a se nimici ea pe sinesi. Apoi acea mânia si furia de a se denuntiã la guvernulu, candu vreodata va disporea din Bucovin'a? Nici-unu criteriu mai siguru alu servilismulu nu este cã rol'a denuntiantulu.

Revista política.

Sibiu, 12 Martiu st. n. 1880.

Scirea cã principele de corón'a Rudolf s'au logoditu in 7 l. c. la Bruxelles cu principess'a Stefani'a-Clotild'a, fic'a a dou'a a regelui belgianu Leopold II a fostu primita si salutata cu cea mai viua bucuria si satisfactiune din partea intregi poporatiuni a monarchiei austro-ungare, fara deosebire de nationalitate. Casatori'a viitóre a principelui de corón'a cu principess'a belgiana, carea d'abea este de 16 ani, au facutu dejã o impressiune fórt buna, pentru cã ea nu va fi o casatoria de conventiune dictata de politica, ci va fi o casatoria de ánim'a, basata pe stim'a si simpathi'a reciproca.

Indata dupa confirmarea inbucuratoriului evenimentu intemplatu in capital'a belgiana, Maiestatile Loru imperatulu si imperatés'a, precum si principele de corón'a Rudolf au primitu si mai primescu inca cele mai sincere felicitari atatu din partea dinastielor domitóre straine, catu si din partea tuturor classelor societatiei din monarchi'a austro-ungara, precum si din strainetate.

Viitórea imperatés'a a monarchiei austro-ungare, care dupa mama este nepóta a fostulu palatinu alu Ungariei archiducele Josifu si acarei sora mai mare este maritata dupa principele Coburg-Gotha, domiciliatu in Austro-Ungari'a, la venirea ei in Vien'a va fi deci primita cã o rudenia iubita, era nu cã o straina. Cei cari cunosc mai de aprópe pe jun'a principessa Stefani'a, o lauda fórt pentru calitatile ei personale, pentru modesti'a ei alés'a si distins'a educatiune ce au primitu dela augustii sei parinti si toti sunt de acordu, cã viitoriulu imperatu alu Austro-Ungariei nu potea face o alegere mai nimerita si mai fericita.

Fia cã acésta aliantia se se fi contractatu intr'unu césu bunu si bine-cuventatu de D-dieu, spre fericirea dinastiei absburg-lotaringica, precum si spre binele intregi monarchie.

Déca ne vomu întorci privirile dela acestu inbucuratoriul evenimentu familiaru si dinastichu, spre situatiunea interna si esterna a monarchiei austro-ungare nu vomu potea descoperi nici celu mai micu progressu ce s'ar fi facutu spre bine. Din contra, vomu intalni aceeasi nesigurantia in relatiunile politice interne si aceeasi incordare a relatiuniloru politice externe, pe care le cunóscemu si le amu inregistratu de repetite-ori subt rubric'a acésta.

In Vien'a de si dupa completarea cabinet. Taaffe pare a se fi mai inblanditu pasiunile politice si ori catu de linistitu decurgu desbaterile in Reichsrath, totusi nu se póte afirmã cã domnesce o pace senina si linistita. La prim'a vedere s'ar parea cã este asia, in realitate inse, lupt'a intre centralisti si federalisti decurge cã si mai nainte, numai cu acea singura deosebire, cã ea acuma nu face sgonotu mare, fiindu cã si-au schimbatu ambele partide tactic'a de pãna acuma; ele adeca au parasitu aren'a parlamentara si publicistica si pórtã o lupta suterana de mine, acaroru esistentia se observa numai dupa ce au explodatu. Astfeliu de mine au fostu memorandele boemiloru si ale nemtiloru, scenele tumultuóse ale alumniloru din seminariulu teologicu din Prag'a, cari au demonstratu in contra ordinulu datu de a invetiã studiile toologice si in limb'a germana, precum si dese conferentie politice, care avura locu candu in Prag'a, candu in Vien'a intre deputatii boemi, cãtu si intre cei germani.

nici róse de sióreci, cã bancnotele comitesei Toldalagi, si eu indata voiu cere denumirea unuia din voi in loculu lui. Pe acelu timpu in loculu lui A. Josika se facuse prefectu alu comitatulu Clusiu br. Ignatiu Kemény, catholicu. Acesta abusase de poterea sa silindu pe locuitorii satelor la taiare de paduri in muntii sei, din care cauza denuntiatu fiindu si datu in judecata, apoi lipsitu de acea demnitate, rusnatu si catranitu strigase in audiulu tuturor: Acestea le face numai Costa, pentru-cã valachulu ar trebui se'i sucimu gütulu atunci candu ilu ducu la scóla *).

Intre cei de antai canonici instalati in capitulu din Blasiu a fostu si Dimitrie Vaida, fratele neuitatulu professoru de drepturi si secretariu guberniale Ladislau Vaida, pãna in a. 1807 parochu si protopopu in Clusiu. Episcopulu denumi in loculu lui Dim. Vaida, pe professorulu Joanu Lemeni. Pãna la Bobu nu erã nici o parochia romanésca in laintrulu cetatiei Clusiu; pe aceea ce o vedemu si astadi in strad'a fenului cu casa parochiala si biserice'a din fundulu curtiei, o a fundatu numai episcopulu Bobu din averea sa; se intielege inse cã pentru poporu fórt puçinu, din cauza cã pãna la imperatulu Josifu II romaniloru nu le erã permis se aiba case si cu atãtu mai puçinu biserici in laintrulu muriloru unei cetati, si chiaru pãna pe la 1820 numai intre greutati nespuse si dupa processe cerbicoése erau in stare se strabata romanii gr.-catholici, era gr.-resariteniloru numai sub titlu de greci straini, suditi turcesci li s'a permis se aiba cãte o capella in Sibiu si Clusiu, inse fara tóca, fara clopote si nu in faci'a stradei, ci in fundulu curtiei, in dosu, cã se nu se smintócsca la vederea loru natiunile si confessiunile privilegiate, adeca cã si in Turci'a. Dotarea parochiei din Clusiu nu a fostu nici-decum stralucita, ci tocma din contra, mai multu saraca. In acea parochia a functionatu Joanu Lemeni cã parochu si protopopu 13 ani; in acea ilu

*) Unguresce: Ezeket csak Koszta csinálja, mert az Oláhok a mikor az iskolába vizsik, ki kéne előbb facsarni a nyakát.

Acestea sunt totu atâtea probe, că linistea de astadi este numai aparenta, că partidele se organiză, își repară armele, aduna muniție și se prepara pentru luptă decisivă, care mai curând sau mai târziu trebuie să urmeze. Luptă această poate fi accelerată, dar și amânată până mai târziu, prin o complicație rezboinică în afară, cu acareia posibilitate trebuie să contedie fie-care partidă.

Gratie fidelilor și bine disciplinaților mame-luci, d. C. Tisza lasă a i votă din nou în dietă ungară, cu o majoritate de 48 voturi, deplină încredere în guvernul său atatu de adencu compromissu prin cei mai devotați și mai fideli partizani ai sei. Această se poate vedea din lungul siru de scandale provocate din partea organelor sale administrative, care după ce au fostu prinse cu mană în sacu său că și-au vediatu de drumu în lumea largă, său că și-au redicatu viața spendiuranduse și inpuscanduse pe întrecute. Asia în timpul din urma sub-prefectulu comitatului Timisiului, unu anume Ladislau Róth, după ce în decursulu funcționării sale de mai mulți ani au inprumutatu (?) sume considerabile din fondulu orfanilor alu numitulu comitatu, fără că se fia în stare a le replati, se duse la comună Fiscutu și se ispusca. Acesta este alu treilea sub-prefectu, său cum se dice pe la noi vice-comite, care își plati defraudările comise, odata cu viața.

Urmarea acestor triste fapte este: că populațiunea și-au perdutu toată încrederea în administrațiunea fondurilor publice și se teme că într-o zi se va tredi, că corupțiunea organelor administrative nu se marginesce numai la cele trei nefericite comitate ale Severinului, Carasiului și alu Timisiului, ci că se întinde și mai departe.

Cu toate acestea opozițiunea asiă disa intrunită, care urmărește scopulu de a resturnă cu ori ce pretiu guvernulu d. C. Tisza și alor sei, și a luă ea guvernulu, este destulu de naiva a își publică programă sa politică, în care cere o fantastică reforma administrativă, introducerea casătoriei civile și luarea în administrare de către guvernulu ungaru a fondurilor religioase și de studii. Dămne fereste-ne de mai reu!

Opozițiunea kossuthiana vrea adeca se reforme administratiunea acuma, candu nu mai au ce administra, candu corupțiunea este ajunsă la culme, candu populațiunea emigră în masse. Mai vrea apoi se introduca și casatoriă civilă, pentru că se se potă legitimă miile de bastardi și concubinatele, ce în partile ungare au crescutu în proporțiuni înspaimentătoare. Ar mai dori în fine, onor. opozițiune a pune mană și pe fondurile bisericilor și ale școlilor confessionale nemăgiare, și în primă linia pe acelea ale romanilor, pentru că asiă, magiarisarea se facea progressele dorite și asteptate cu atata nerăbdare. Ei! dar' nu este nebunu celu care mananca diece pâini, ci celu care îi le dă. Se încerce a își realiză programă d-loru și apoi — vomu vedea la ce rezultatu voru ajunge. Dar' se nu uite, că cupă suferințelor noastre este déjà plină, și că lipsescu numai vre-o cateva picături pentru că ea se se verse.

Din cele premisse poate vedea și se poate convinge ori cine, care nu își închide ochii și nu își astupa urechile, că avem foarte multe cauze de a fi serioși, veghiatori și îngrijati pentru viața și averea noastră națională romanescă.

Actualulu ministru-presedinte d. C. Tisza ne-au spus-o din capulu locului, cu toată francheția ce ilu caracteriză, că scopulu politice sale este să va fi de a sfărîmă naționalitățile nemăgiare. Amu avutu ocaziuni destule a ne convinge, că deca d. C. Tisza au fostu în ceva consecințe, apoi au fostu consecințe până la extremu, în politică sa fatia cu naționalitățile. Din partea guvernului său n'avemu deci a ne așteptă la nici unu bine nici pe viitoriu. N'avemu a ne așteptă înse la bine, nici din partea opozițiunii și nici din partea ori carei alte partide politice ungare, pentru că, ori ce partidă ar fi la guvern, ea numai asiă se poate sustinea, și se poate se își castige majoritatea parlamentară, deca va desmierdă siovinismulu ungaru pe contulu naționalităților trantite la parete și deca va continuă politică de magiarisare.

Ori-cine s'ar încercă a ne probă contrariulu, este său unu renegatu periculosu, său unu sofistu politicu și mai periculosu, care voiesce se speculede pe contulu celor mai sacre interese ale națiunii romanesci.

Între romani și între elementulu magiaru, că guvernulu politicu, nu poate există altu *Modus vivendi*, decâtu acela de sclavu și domnu asiă, cum au fostu până la 1848 și cum au fostu în Turciă până la resbelulu din urma. Cei ce credu

altcum, n'au decâtu se se încerce a descoperi și a află unu altu *modus-vivendi* și noi vomu fi cei d'antai cari îi vomu feliță, pentru că au reusitu a stinge foculu prin oleiu, era nu cu apă.

Până candu nu vomu vedea înse această minune cu ochii proprii, ne rezervam legitimulu nostru dreptu, de a ne exprimă și apară parerile și convingerile noastre basate pe adevărurile necontestate ale istoriei, pe faptele reale din trecut și din prezente și în ultimă linia, pe inversiunată opozițiune și combatere, ce au întempinat și mai întâmpina încă și astadi politică de rezistență pasivă, pe care o au adoptatu majoritatea preponderantă a națiunii române, fatia cu sistemulu domnitoriu, ale carui tendințe sunt destulu de clare, pentru că se fia cunoscute, simțite și presimțite de intrăgă națiune, pe care o voru potea surprinde și seduce că se comitia pasi gresiti, pe care înse nu o voru potea constringe, că ea însăși se își subscrie sentență de mörte și se se sinucida.

Conspectu statisticu-sanitaru pro 1879 din cerculu Rodnei alu comitatulu Bistrița-Nasaudu.*)

Cerculu Rodnei constituie partea nordu-orientală a comitatului, pe unu terenu muntos de 23 m. □. Consta din 13 comune curatu romanesci, cu unu numeru de locuitori de 17648, amestecati numai ici călea cu puține familii unguresci, armenesci, evreesci etc. Acestu tinutu are 4 scaldi de ape minerali, cu deosebite ingredientie chimice: Sangeorzu, Anesiu (Dombhat) Antoniă și Valea-Vinului. În Rodnă-vechia este asediatu oficiulu montanu preste minele statului. Totu în acestu opidu se afla și o școlă de stat, cunoscută din corespondențele jurnalistiche dela 1876 încôce. Ocupatiunea poporului din cerculu întregu în genere este agronomiă, economiă de vite, lemnaritu și plutaritu. Esportulu de lemnaria este foarte considerabilă. Scandurile de resonanță de aici sunt bine primite și în țeri străine.

În loco Rodnă vreo câțiva, mai multu straini, se ocupa și cu exploatarea minelor, unii cu negociațiuri. Situațiunea romantică a locului muntos, dinpreuna cu renumitele ape minerali, în tempu de vrea, servește și de distracțiune pentru oșpeti veniti din mai multe parti ale țerei, cari voiescu reinnoirea sanatației și întărirea corpului.

Dupa datele oficiose, în decursulu anului trecut în cerculu Rodnei s'au nascutu cu totulu 813 individi; barbati 386, muieri 427. Dintre acestia sunt gr.-cath. 705, rom.-cath. 51, gr.-orientali 40, israeliti 7, alte confessiuni 10. Sumă repaosatiloru se urca la 797; gr.-cath. 750, rom.-cath. 35, gr.-orientali 40, israeliti 7, alte confessiuni 10. Sumă repaosatiloru se urca la 797; gr.-cath. 750, rom.-cath. 35, gr.-orientali 6, israeliti 3, alte confes. 3. Subtragându mortalitatea din sumă de nasceri, resulta unu + de nasceri numai de 16 însi. S'au nascutu morti 6. Cause mai însemnate de mortalitate au fostu: Debilitate congenitale 106, convulsiiu său matrici 17, atrophia de prunci 15, pneumonia 30, tuberculoza 43, catarhu de intestine 20, dissenteria 14, typhus său lungore 42, scarlatina 23, morbili său chori 20, dyphtheritis 260, cholera 1, crup său siopărlaritia 22, tusa convulsivă 47, friguri puerperale 4, syphilis 1, peritonitis 2, apoplexia 22, marasmus senilis-betranetie 81, amentia 1, casus fortuitus 2, mörte accidentală 11, hydrops 6, emphisema 1, cancer uteri 1, congelatio-degerare 1, hernia-vatamu 2, anemia 1, tabes dorsalis 1.

De și datele sunt basate mai cu sēma pe constatarea inspectoriloru de morti, fiindu nesce morburi cunoscute, cu puțina esceptiune se potu privi aproximative de adevărate. Din sumele suscitute se dovedesce, că numerulu celu mai însemnatu de mortalitate au devenitu din morbulu contagiosu dyphtheritis și din slabitiune de nascere. Causă din urma se atribue la ocupatiunea muieriloru cu lucru greu, cari fiindu economice, în starea gravidității adese-ori sunt espuse nasceriloru mai înainte de tempu. Causă betranetiloru este calculată dela 60 ani în susu; cea mai betraua persōna au fostu de 84 ani. De aici urmădă, că avendu locuitori, ocupatiune grea, nu prea ajungu mai în susu dela acea etate.

Mörte violentă în totu decursulu anului au

*) Precum faceam în fōi'a Asociațiunii transilvane, întocma cu aceeași placere deschidem și colōnele acestui diariu pentru articlii ce tractădă materi d' sferă statistice și a hygieniei. Macaru de s'aru află multi barbati de specialitate, cari se nu'i pregete a informă, precum face dn. Stoica, pe publiculu nostru, despre condițiunile hygienice din regiunile în care pe-trecu ddloru.

fostu numai în 2 casuri. Aceste caracterisēdă, că tñutul cercului este locuitu de unu poporu paciuitu și linistitu, care de și au trecut prestu multe calamitati ale tempului modernu, nu'și au schimbatu natură sa modestă. Mortalitate mai numerosă s'a ivitu între persōnele dela 1—5 și 10 ani.

Sumă repaosatiloru în această etate au fostu 304, care formădă mai 1/2 din numerulu totale alu mortalității. O dovadă că organismulu omnescu în anii primi ai etății este mai incliatu atātu spre morburile epidemice și contagiōse, precum și spre altele de alta natură.

În decursulu anului au domnit mai multe morburi epidemice și endemice, dintre care primulu locu ilu ocupa dyphtheritis, scarlatină, morbili, typhus, crup și tussa convulsivă. Aceste morburi au domnit mai virtosu la prunci dela 1—10 și 15 ani. Au avutu estensiune epidemica în lunile de primăveră și de tōmna ale anului. Comunele în cari s'au ivitu au fostu: Sangeorziu romanu, Maieru, Lesiu, Rodnă vechia și Ilvă mare. Cu estensiune mai mare și cu decurgere mai nefavoritōre s'au aratatu în comună Sangeorziu și Maieru, cari de regula mai în totu anulu formădă cuibulu diverselor epidemii. Aci se nasce întrebarea — ce este causă de tocmai aceste două comune dintre cele mai mari ale cercului, sunt mai espuse morburilor epidemice? Causă principale se afla în situațiunea locului și în calitatea pamentului. Ambele comune sunt asediate pe platoul*) angustu aflatoriu langa marginile fluviului Somesiu. Spre nordu și sudu se estindu dealuri cu înaltime considerabile și clina (cadere) rapede, acoperite cu paduri frumoșe și vegetatiune bogată. Pamentulu în calitatea lui este mai multu lutosu și humosu, care atrage și conține în sine mai multu tempu umezială. Primăveră candu se topesce nōă și tōmnă candu se pornescu tempurile ploioșe, toată apă care curge de pe dealuri, aducându cu sine multime de plante trecute în putrediu, se asiēdă și stagnēdă în gradinele și curtile locuitoriloru din acele două comune. Ulitiile și sianțurile se afla captusite și acoperite de apă și de tina. Aceste cu deosebire primăveră și la începutulu verei formădă întru adevăru locu prea acomodat pentru a'și cantă brōscele melodiile lor dictate de instinctulu natural.

(Va urmă.)

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Elisă Isacu nascuta Balamiri, în numele seu, alu fetioriloru Aureliu, Pompiliu și alu nororei Elisă nasc. Rosiescu, cu ânima plină de dorere anuncia, cum-că sociulu resp. tatalu, socrulu scumpu

Nicolau Isacu

ampliatu ministerialu, în 8 l. c. a încetatu a trai.

Remasitiile pamentesci s'au astrucatu în 9 l. c. după ritulu gr. cath. în cimeteriulu Budei.

Budapestă, 8 Martiu 1880.

Fia-i tierină usiōra!

— (Necrologu.) Basiliu Greavu, subjude reg. în Mercurea și Justină Greavu nascuta Popp, cu ânimă înfranta de durere aducu la cunoscintiă tuturor consangeniloru, amiciloru și cunoscutiloru, că iubiti și neuitati loru copilasi:

Valeriu Ioanu, Marcu Aureliu și Ană

în etate de 8, 10 și 4 ani, fiindu atacati de infricosiatulu morbu diferitis, și-au datu blandulu loru spiritulu în manile Creatorului, în dilele din 2 și 4 Martiu a. c.

Osamentele s'au datu eternității în dilele din 3 și 5 Martiu a. c. — după ritulu gr.-orientalu. Mercurea, în 26 Febr. (9 Martiu) 1880.

Fatia cu o astfelu de lovitura teribilă a sortiei, nu exista mangaiere pe acestu pamentu, și ori-ce cuventu ar fi prea palidu de a descrie dorerea intristatiloru parinti. Atotu-poterniculu D-dieu se le aline jalea și se le mangaie ânimile lor!

X — (Necrologu.) În Devă a repaosatu în Domnulu, după grele suferințe d-nă preotēsa

Elenă Papiu nasc. Pisco,

șoăă venerabilelui protopresbiteru alu Devei d. Ioanu Papiu și mama a patru copii minoreni.

Fia-i tierină usiōra și memoriă binecventată!

— (Listă Nr. 10) a contribuitoriloru incurse la comitetulu subsemnatu, în folosulu inundatiloru.**)

*) planu, plaiu.

**) Cuitarile smelorum tramise la acestu comitetu voru urmă prin publicare în diariile de aici „Observatoriulu” și „Telegrafulu romanu”. La cerere înse, sumele se voru cuită și separatu.

Transportulu totalului din list'a Nr. 9 publicata in Nr. 15 a. c. alu „Observatoriului“. fl. 1645.93

D. Dr. Gregorîi Silasi professoru de universitate in Clusiu ne tramite urmatorea colecta: Dr. G. Silasi 1 fl., G. Pop protop. 1 fl., B. Podoba 20 cr., J. Russu 1 fl., V. Porutiu 1 fl., J. Pinte 50 cr., Leontinu Popu 50 cr., V. Grozavu 30 cr., L. Nestoru 30 cr., A. Bohatielu 1 fl., J. Budai 20 cr., G. Vestemanu 1 fl., V. Piposiu 50 cr., L. Vaida 1 fl., J. Petranu 1 fl., Al. Popsioru 30 cr., J. Coroianu 50 cr., Ternavenulu 50 cr., Dr. G. Muresianu 50 cr., Dr. Emiliu Filipanu 1 fl., cu totulu fl. 13.30

D. Joanu Tipeiu protop. in Sabesiu tramite urmatorele colecte: J. Tipeiu 1 fl., J. F. Onitiu 50 cr., G. A. 1 fl., M. Lutz 10 cr., J. Glaser 20 cr., Cseh 20 cr., J. Oh. 50 cr., C. C. 20 cr., S. B. 1 fl., Schindler 10 cr., Mimi 10 cr., A. Moga 20 cr., J. P. 50 cr., J. J. Cristea 20., J. Munteanu 40 cr., David 20 cr., Deacu 30 cr., J. Muresianu 30 cr., Drusanu 20 cr., J. Draganu 30 cr., Invegesiu 30 cr., Z. Paraschivu 1 fl., J. Carpinisianu 40 cr., N. Lazaru 30 cr., cu totulu fl. 9.50

Rev. Sa D. Ilie Vlassa canonicu in Blasiu tramite ca venitu curatu alu balului filantropicu datu in Blasiu la 23 Febr. a. c. pentru ajutoriulu inundatoru din Transilvani'a . . . fl. 196.07

D. Dr. Joanu Moga medicu in Sibiu fl. 3.—

Totalulu cu diu'a de astadi . fl. 1867.80
Sibiu, 10 Martiu 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutorarea inundatoru.

— (Doue baluri in Desiu.) Din Desiu ni se scrie cu dat'a de 8 l. c. urmatorele: Se nu cugete cineva, ca deca de aici nu se scrie nimica prin diarie, pe aicea nu se intempla lucruri demne a se publica, de ore-ce eta mie mi se da placut'a ocaziune a ve potea impartasi, cum-ca poporul romanu din Desiu a avutu in carnavalulu acesta doue baluri seu petreceri poporale si adeca:

I. In 29 Febr. a. c. greco-orientalii cu dnulu protopopu Joanu Bodea in frunte avura dela balu precum mi se comunica 53 fl. v. a. venitu curatu, destinat in favorulu bisericeii respective locale. Observu ca participante, ca fruntea salei Cismaria era decorata cu portretele Maiestatoru Sale, alu mecenatului Emanuilu Gosdu, alu arhiepiscopiloru Andr. br. Siagun'a si alu Esc. sale Mironu Romanulu — si petrecerea dura cu veselie pana in diori de diua. Lauda i se cuvine veteranului protopopu Bodea pentru initiativ'a luata.

II. In 7 Martiu a. c. gr.-catholicii in frunte cu protopopulu Joanu Vele, avura dela balu, precum imi spuse chiaru d. protopopu, 100 fl. v. a. venitu cur. asemenea in folosulu edificandei bisericeii gr. cat. locale. Suma destulu de frumoasa! Merita tota laud'a initiatorii!

Inteligenti'a n'au participatu la aceste baluri, inse la celu din urma au contribuitu cu totii rescumperandu bilete.

Ar fi de doritu, ca inteligenti'a se nu se separedie de catra poporu, pentru ca cu totii amu esitu din sinulu seu, ca astfelu inteligenti'a si poporu punendu umeru

la umeru, se isi edifice biseric'a inceputa si redicata numai pana la tieclii. P. M. S.

— (Wjera Sassulici), despre care se respandise scirea ca ar fi fostu prinsa in Petersburg, se afla libera si sanetosa in Geneva, unde se ocupa cu lucrari literare, fiindu colaboratore la diariulu ultra-radicalu „Revolte“, cu alu carei redactoru primariu principele de Krapotkin, famos'a eroina a nihilistoru traiesce in cea mai buna intelegere. O excursiune pe care o au facutu pana la Zurich se vede, ca au datu nascere acoloru sciri, ca Wjera Sassulici ar fi parasitu Geneva si ca a fostu prinsa in Petersburg.

— (Despre temperamentu.) Priu temperamentu intelegemu starea particulara a unui individuu, rezultata din predominarea unui-a din marele sisteme ale organismului, care fiindu constantu si compatibilu cu sanetatea, constituie tipuri generale de organizatiu, diferite dela unu individuu la altulu.

Se admitu patru temperamentu principale: 1) Temperamentulu sanguinu, 2) Temp. nervosu, 3) Temp. limfaticu si 4) Temp. bilosu.

Temperamentele potu fi congenitale seu castigate in cursulu vietii, ele potu fi simple seu compuse.

Temperamentulu sanguinu.

Acestu temperamentu este caracterisatu prin preponderanti'a sistemului circulatoriu si respiratoru. Elu este mai multu congenitalu de catu castigatu in cursulu vietii.

Persoanele de temperamentu sanguinu au peptulu forte bine dezvoltatu, gutulu scurtu si grosu, faci'a rumena, cautatur'a viua, perulu castaniu, corpulu loru nu este prea grosu, dara forte musculosu. Tote functiunile organeloru se esecuta regulatu si liberu, apetitululu minunatu, digestiunea usiora si asimilatiunea completa. Anim'a bate cu putere si respirati'a este activa, caracterulu loru este sinceru, dara pasiunile sunt forte vii.

Temperamentulu sanguinu espune la inflamatiu, hemoragii interne si la bole de anima.

Regule igienice. Persoanele cu temperamentu sanguinu trebuie se eviteze ori-ce escesu in mancari si beuturi. Alimentele se fia mai multu vegetale, decatu animele, si pučinu abundante. Beuturile aromatice, precum si cele spirituose sunt vetamatore.

Se recomanda multu exercitiu corporalu in aeru liberu si baile calde, inse nici odata ferbinti.

Tote emotiunile morale vii, precum: fric'a, furi'a, bucuri'a, seu intristarea prea mare, sunt periculoase.

(Din Compendiulu de „Higiena“ alu D. C. C. Codrescu.)

Bibliografia.

A esitu de sub tipariu si se afla de vendiare:

— Aritmetica. Exercitii practice cu numerii 1—100, pentru incepatorii din anulu alu douilea, de D. Dogariu si J. Dariu. Pretiulu 25 cr. loco Brasiovu.

Partea a dou'a, pentru incepatorii din anulu alu treilea cu numerii dela 1—1000. Pretiulu 25 cr. loco Brasiovu in librari'a romana a d. J. C. Tacitu.

In privinti'a manualeloru de aritmetica anuntiate mai susu, primulu dela d. profes. gimnasiale Dr. Vasiliu Glodariu din Brasiovu urmatorele observari, asupra carora atragemu luarea aminte a toturoru amiciloru scolei si in specialu alu invetiamentulu elementariu:

„Este in adeveru unu semnu forte inbucuratori, ca in fine si invetiatorii nostri au inceputu a tine contu de progressulu, ce face invetiamentulu primariu in statele cele mari civilizate si a aplica si in scolele nostre elementarie metodele, care s'au doveditu prin sciintia si prin practica mai bune si mai rationale. Tocmai acuma mi-a venitu in mana si partea a dou'a din „Aritmetica“ braviloru invetiatori Demetriu Dogariu si Jonu

Dariu si am observatu cu cea mai viua satisfactiune, ca numitii invetiatori au tinutu contu strictu de principiulu instructiunei intuitive, care dupa principiile cele mai noue pedagogice formedia partea fundamentala a invetiamentulu elementariu; — ca au observatu cu tota ingrigirea gradulu de dezvoltare intelectualu alu eleviloru si in fine, ca au acomodat exemplele dupa imprejurarile sociale si economice ale poporulu nostru. — Scurtu, nu am destule cuvinte, prin care se recomandu invetiatoriloru nostriu acestu manualu eminentu.

Consistorele nostre scolare inca aru trebui se se ocupe mai cu dinadinsulu de instructiunea elementara, carea este bas'a societatiu, se incuragiese si se spriginisca cu premii si prin recomandatuni, pre cei ce isi aducu tributulu loru pe altariulu instructiunei publice.

Brasiovu, 17/29 Fauru 1880.

Dr. Vasiliu Glodariu,
prof. gimn.

— Dela d. A. P. Pitucu din Jeneulu-micu primiramu rogarea de a face cunoscutu, ca fiindu transferatu din Oradea la unu nouu postu, p. t. abonatiu la traducerea sa romanisca a renumitulu romanu „Atala“ alu lui Chateaubriand, se bine-voiesca a fi cu pacientia pentru intemplantorea intardiare a tipariu nunitulu opu.

— Indreptariu practiculu pentru pastoriu sufletesci, va fi titulu unei carti, alu carei autoru d. Titu Budu, concipistu episcopescu si vice-notariu in Gherla publicu, si espeda mai dilele trecute invitarea la abonamentu, in care se dice, ca opulu amintitu va tracta urmatorele materii si adeca: despre agendele personale si oficiose ale pretiloru; despre cultulu divin, despre administrarea sacramentelor; despre impedimentele de casatoria si formele de dispensari. Mai departe despre cauzele scolare, averile bisericesci si scolare, venitele preotiesci, doctentiale si cantorale; despre relatiunile fatia cu celelalte confessiuni; despre agendele scripturistice ale protopopiloru si pretiloru; despre cauzele private, bisericesci si civile ale pretiloru; despre dari, ostasi, processe civile si preotiesci. Autorulu mai promite apoi totu felulu de formulare de epistole, recurse, conventiuni, decrete, documente, contracte, protocoale. estrase din legile patriei in cauzele care atingu mai de aproape preotimea, ordonantie ministeriale, cercularie diecesane si ordonantie date in cauzele mai momentuose. In fine opulu d. Titu Budu va mai coprinde si unu scurtu tractatu despre viati'a domestica a preotulu, despre preotu ca invetiatoriu si parinte sufletescu, precum si esemple din viati'a preotiesca. Pretiulu 2 fl. v. a. si 10 cr. pentru porto postei. Abonamentele sunt a se tramite directu la d. autoru in Gherla.

Cursulu bursii din Vien'a si Pest'a

in 11 Martiu st. u.

	Vien'a	Pest'a
Renta de auru	101.55	101.75
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientu ung.	—	79.—
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	91.80	91.50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	82.—	82.25
Inprumutululu drumuriloru de feru ung.	118.75	119.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	89.25	89.25
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	—	88.25
Obligatiuni urbariale temesiane	88.25	88.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	—	87.50
Obligatiuni urbariale transilvane	88.—	88.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	92.50	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimeii de vinu	91.50	91.25
Datorie de statu austriaca in chartie	71.20	71.10
Datorie de statu in argintu	71.90	71.75
Renta de auru austriaca	86.25	85.50
Sorti de statu dela 1860	128.—	129.—
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	830.—
Actiuni de banca de creditu ung.	298.60	285.50
Actiuni de creditu aust.	282.50	282.50
Sorti unguresci cu premii	—	112.75
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.57	5.53
Napoleonidorulu	9.45	9.43
100 marce nemtiesci	58.05	58.—

Neoplant'a.

1875.

Medalie de argintu.

Seghedinu.

1876.

Medalie pentru meritu.

CLOPOTE

DE TOTA MARIMEA

pe langa ficsarea prealabila a sune-teloru loru.

Cu deosebire recomanda clopotele gaurite, inventate de densulu, alu caroru sunetu este mai josu decatu alu celoru de constructiunea vechia si care, fiindu de 100 puncti, sunt asemenea celoru de 140 puncti de constructiunea vechie.

Se afla totudeauna in depositu clopote, dela marimea cea mai mica pana la 50 chilogr., precum si de proasce portative si de mana.

Se recomanda pentru comande catu de multe

Antonie Novotny

(4) 7-12

in Timisiara.

Fonciere Institutu pestanu de asigurare

(dela 1864 pana la finea lui 1879 sub firm'a „Pester Versicherungs-Anstalt“) in Budapest'a.

Capitalu in actiuni 25,000,000 franci, egalu diece miliune fl. v. a. in auru, din care s'an platitu in bani gata:

12,500,000 franci, egalu cinci miliune floreni v. a. in auru.

Reservele premiilor si pagubeloru facu circa 2,500,000 floreni.
Intrariile din premiile anuale facu circa 3,000,000 „

Societatea, care face parte dintre instituttele de asigurare cu capitalulu celu mai solidu si cu garantiile cele mai mari asigura pe langa cele mai liberale conditiuni si pe langa premiile cele mai estine:

I. contra pagubeloru cauzate prin focu, fulgeru seu esplosiune la edificii, fabrici, masine, recvisite, mobile, marfa, capete de vite, precum si la plante de tiarina si de fenatie situate in liberu seu sub copersin;

II. contra perderiloru de venituri enrate escate in fabrici prin sistarea lucrarei seu la case inchiriate prin perderea chiriloru in urm'a unui focu seu a unei esplosiuni;

III. contra pagubeloru prin spargere de gemuri, de oglinde, de ferestri, usi seu mobile;

IV. contra pagubeloru de transportu ale marituriloru expedate pe apa seu pe uscatu;

V. contra pagubeloru de grindina a ori ce felu de produse de ale pamentulu;

VI. pe viati'a omului in tote combinatiunile.

Pagubele intemplete se constatana in modululu celu mai culantu si se platescu catu mai in graba. (Institutulu pestanu de asigurare a platitu de candu exista pentru pagube 22 miliune floreni).

Directiunea: conte Marcu Pejacevich, presiedinte; Frideric baron de Kochmeister, Antonie de Laczko, vice-presiedinti; membrii directiunei: Adolf Aebly, Carol G. Feldmann, Carol Figdor, Dr. Eduard Loisch, conte Ged-on Raday jun., Adolf Schenk jun., Aloisiu Strobenz, Dr. Anton Willner, Leopold conte Wolkenstein-Trostburg. Directoru generalu Wilhelm Schön; lociutoriulu directorulu generalu: Carol Fuchs directoru.